

Tuin Bezoekerscentrum Zoerselbos

Leiding: Noby Thijs

Initiatief: Michel Levens

INVENTARIS

Voortuin

In de brievenbus

- **Dictyoptera** : kakkerlakken (inlandse).

Elders

- **Nemophora degeerella** geelbandlangsprietmot () is een dagactieve nachtvlinder uit de familie Adelidae, de langsprietmotten.

- **Schorpioenvlieg** (Panorpidae) zijn een familie van insecten die behoren tot de orde Mecoptera. Het is een interessante groep die behoort tot de oudste insectenordes die een volledige gedaanteverwisseling bezitten. Wereldwijd zijn ongeveer 500 soorten beschreven, verdeeld over een vijftal families.

- **Veelkleurig Aziatisch Lieveheersbeestje** (*Harmonia axyridis*) is een kever uit de familie lieveheersbeestje (Coccinellidae). Het insect werd als biologische bestrijding van bladluizen ingevoerd in België. Deze invasieve soort blijkt naast bladluizen zich ook te goed te doen aan de larven van kevers zoals die van andere lieveheersbeestjes.

Tuin bezoekerscentrum

- **Hommels** zijn insecten uit het geslacht *Bombus*. Er zijn ongeveer 400 soorten hommels, waarvan een aantal soorten voorkomt in Nederland en België. Vrijwel over de hele wereld komen hommels voor. De meeste soorten leven op het noordelijk halfrond, vooral in berggebieden.

Hommels zijn aangepast om te overleven in een wat kouder klimaat. Het lichaam is voor een insect relatief groot en is zowel lang- als dichtbehaard, waardoor de warmte goed wordt vastgehouden. Daardoor komen hommels zelfs voor op de koude toendra's in het hoge noorden. De lange beharing is echter een nadeel bij warm weer en ze moeten dan veel rusten. De hommels zijn zo nauw verwant aan de bijen dat ze in de taxonomie niet als aparte groep worden gezien maar als grotere en sterker behaarde bijen.

Noby Thijs leert ons de hommels eerst in een plastic zakje te stoppen om ze te kunnen observeren.

- **Kniptor** (Elateridae) zijn een familie van kevers. De naam dankt deze kever aan het vermogen om liggend op de rug omhoog te springen met een knapje of tikje. Daarom in sommige streken: "Janneke knik" genoemd. Bij het neerkomen zal hij dan soms op de buik landen. Het is ook een techniek die gebruikt wordt bij beetpakken waardoor de aanvaller soms zal schrikken en het dier laten vallen. De larve van de kniptor heet ritnaald en kan grote schade aan gewassen toebrengen.

- **Slechte wesp** Noby leert ons het verschil in agressieve wespen en tolerante wespen: eerst lidje van de spriet zwart = slechte of agressieve wesp, eerst lidje van de spriet geel = tolerante wesp (niet stekende).

- **Schuimcycade zie vuurcycade**

- **Slankpootvlieg** mooie iriserende ogen

- **Wantsen** (parend)

- **Vuurcycade** of bloedcycade (*Cercopis vulnerata*)

Kenmerken

Vleugel met 3 rode banden, waarvan de laatste sterk gebogen is en parallel met de achterrand van de vleugel loopt. Behoort tot de spuugbeestjes of schuimcicaden (familie Cercopidae).

Voorkomen

Algemeen, vooral in bosachtige gebieden.

Levenswijze

De witachtige nimfen ontwikkelen zich onder de grond op verschillende soorten plantenwortels en leven meestal in groepen bijeen. Bij de voedselopname wordt rijkelijk veel vocht opgezogen dat met eiwitten wordt vermengd. Bij de uitscheiding wordt er van achteren uit lucht in het mengsel gepompt waaruit schuim ontstaat, dat snel stevig wordt. Het schuim dient tegen verdroging en als beschermde omgeving tegen natuurlijke vijanden.

Weekschildkevers (Cantharidae) Soldaatjes

De echte weekschildkevers hebben, zoals de naam al zegt, zachte schilden. Er zijn in de Benelux zeker zo'n vijftig soorten, die allemaal erg lastig uit elkaar te houden zijn. Ze worden ook wel soldaatjes genoemd, omdat ze verticaal gezien wel lijken op een ouderwets soldatenuniform. De volwassen kevers eten meestal insecten. Soms gaan ze actief op jacht, maar vaak eten ze aas. De meeste larven eten slakken en

wormen die ze in de strooisellaag bejagen. Maar er zijn ook vegetariërs en alleseters. De volwassen kevers vind je heel erg vaak op bloemen, waar ze zitten te zonnen.

Een ander typisch zwart soldaatje is *Cantharis obscura* naast. Ook hij moet het zonder Nederlandse naam stellen. Hij is gemakkelijk te herkennen, want alle onderdelen zijn zwart, behalve de randen van het halsschild. De soort vindt je vooral in eiken, maar hij wordt ook aangetroffen in boomgaarden. Zowel de larven als de volwassen dieren zijn soms schadelijk, omdat ze vreten van net uitlopende blaadjes en bloesems. Anderzijds zijn ze ook nuttig, omdat ze ook andere insecten op het menu hebben staan, waaronder bladluizen. De volwassen kevers zijn met een lengte van 9 tot 13 mm. typerend voor de groep weeschildkevers.

- **Kruisspin** (*Araneus diadematus*), is een in Nederland en België algemeen voorkomende spinnensoort.

De spin komt voor op beschutte plaatsen. Het meest komt het dier voor in tuinen, omdat daar veel schaduw is, weinig wind en ze er makkelijk een web kunnen maken. Grotere exemplaren zijn altijd vrouwtjes; mannetjes blijven beduidend kleiner. Spintepels om spinrag te genereren zijn bij vr. spin groot en bij m. spin klein = bokhandschoentjes.

- **Wolfspinnen** zijn spinnen, behorende tot de familie Lycosidae. Op de spinnen uit het geslacht *Sosippus* na gebruiken de wolfspinnen hun spinsel niet om vallen te maken. Sommige soorten leven in holtes om hun prooien op te wachten terwijl andere rondzwerven op zoek naar een geschikt slachtoffer. In tegenstelling tot de meeste andere spinnen hebben wolfspinnen een goed gezichtsvermogen en kunnen zodoende goed jagen.

Vrouwelijke spinnen dragen hun bevruchte eieren mee in een ronde zak van draad. Na het uitkomen van de eitjes klimmen de jongen op de rug van hun moeder, die ze gedurende aanzienlijke tijd mee draagt.

- **Hommelzweefvlieg** (*Volucella bombylans*) hieronder bootst overduidelijk een tuinhommel (*Bombus hortorum*) na en slaagt daar heel goed in. Het verschil zie je het gemakkelijkst aan de poten en de kop. De echte hommel heeft veel langere antennen en amandelvormige, kleinere en glimmende ogen. De vlieg heeft kleine antennen en grote ogen, waarvan de facetten bijna zichtbaar zijn.

- Ook als ze vliegen is het verschil duidelijk te zien: de vlieg is in de lucht veel eleganter en kan ook de bekende zweefvliegcapriolen uithalen, zoals stilstaan in de lucht. De hommelmuis dringt het nest binnen van hommels om larven en nestafval te verorberen. *Volucella bombylans plumata* = hommelmuis
Volucella bombylans bombylans = steenhommelreus.

- **Sikkelwants** (*Nabicula limbatus*), snavel drieledig, snuit is gebogen onder het borstschild een roofwants heeft een vierledige snavel.

-**Strontvlieg** (*Scatophaga stercoraria*) is een insect uit de familie strontvliegen (*Scatophagidae*). Andere namen zijn ook wel gele strontvlieg of drekvlieg.

De strontvlieg leeft niet van mest maar van nectar, en af en toe wordt ook een ander insect gegrepen, meestal andere vliegen. Deze worden met de zuignuit leeggezogen. De vlieg komt vrijwel overal in Europa voor, en ook in Noord-Amerika en Azië. De soort vlieg is een bekende verschijning in graslanden en heidevelden, ook wel in tuinen maar vooral in de buurt van runderen die nodig zijn voor de voortplanting, althans de mest ervan. De strontvlieg is van april tot oktober te zien en overwintert als imago. Eieren worden gelegd in uitwerpselen.

- **Snuitkever** De **snuitkevers** (Curculionoidea) zijn een groep van kevers die een aantal families omvat. Er zijn ongeveer 60.000 soorten waarvan een aantal zeer berucht is om de schade die toegebracht wordt door de vraat aan granen en andere planten die dienen als voedsel voor de mens.

Snuitkevers danken de naam aan de soms sterk verlengde kop met de tasters die vaak in het midden of helemaal vooraan zitten. Sommige soorten hebben een minder sterk verlengde snuit en er zijn ook kevers uit andere infraorden die een wat verlengde 'snuit' hebben, zodat bij een aantal soorten verwarring kan ontstaan.

Ook de familie Cuculionidae wordt met de naam **snuitkevers** aangeduid.

- **Gaasvlieg** Het lichaam van de gaasvlieg is dun en langwerpig en de kleur is groen tot geelgroen. De gaasvlieg lijkt enigszins op een mug, maar de vleugels zijn veel groter, ronder en duidelijk fijn geaderd. De vleugels worden in rust als een afdakje op de rug gevouwen en in de vlucht glinsteren de vleugels vaak door een lichte, parelmoerachtige glans. Het is bepaald geen snelle of behendige vlieger en het kan dan ook makkelijk uit de lucht worden gevangen. Alle vier de vleugels hebben dezelfde vorm en kunnen onafhankelijk van elkaar bewogen worden. Gaasvliegen zijn kwetsbaar; de vleugels zijn snel beschadigd en dan kan er niet meer naar planten gevlogen worden om te eten.

- **Meeldauw Lieveheersbeestje** Het **meeldauwlieveheersbeestje** (*Halyzia sedecimguttata*) is een kever uit de familie lieveheersbeestjes of Coccinellidae.

Dit lieveheersbeestje eet net zoals het citroenlieveheersbeestje geen bladluizen maar een plantenschimmel genaamd meeldauw. Zowel de larve als het imago eten schimmels, maar omdat het volwassen lieveheersbeestje kan vliegen draagt de soort ook bij aan de verspreiding van de meeldauw. Het lieveheersbeestje leeft voornamelijk in bosrijke gebieden met loofbomen en komt voor in grote delen van Europa waaronder Nederland en België, maar is niet overal algemeen.

- **Groene stinkwants** (*Palomena prasina*) Misschien wel de bekendste wants is de Groene Stinkwants. De soort is regelmatig in tuinen te vinden, vooral in het voorjaar en de herfst. Het is een heldergroene wants die 12 tot 14 mm. lang is. De volwassen dieren overwinteren. Maar overwinterende dieren zijn bijna altijd bruin. In het late najaar worden de dieren in één à twee weken bruin, om

na de overwintering in dezelfde tijd weer heldergroen te worden.

- **Insecten bewaren** in 70 % alcohol soorten bv. propanol, ethanol.....

- **Rozenkever** De typische lage vluchten vlak boven het grasoppervlak zijn voor de **rozenkever** heel kenmerkend. Tijdens deze vluchten voeden de kevers zich met bloemknoppen.

Heden zijn er steeds minder kevers door het diep ploegen wordt de bovenste grondlaag ondergestopt en afgesloten van de zuurstof.

- **Bladluis** wordt geparasiteerd door schildwespen

- **Wespenboktor** vliegt als een wesp, heeft stevige achterpoten

- **Graswantsen** of blindwantsen

- **Malachietkever** (*malachius bipustulatus*) ook genoemd: roodtipbasterdweeschild

- **Leverbotje** leidt tot leverbotinfectie (fasciolose) en wordt veroorzaakt door de platworm *Fasciola hepatica*

De volwassen leverbot leeft in de lever en legt eitjes die met de gal in de mest van de herkauwer terecht komen, en zo op het weiland belanden. De larven die uit de eitjes komen hebben een tussengastheer nodig, een slak van het soort *Lymnea*, waarin ze tot een volgende stadium evolueren. Uit de slak komen dan weer een soort larven van het volgende stadium, die aan waterplanten of gras in vochtige omgeving 'vastplakken' en daar veranderen in een larvestadium dat infectieus is voor de eindgastheer, de herkauwer. Gras etend krijgt de herkauwer deze larve binnen, vanuit het maagdarmkanaal gaat het leverbotje op weg naar de lever waar het uitgroeit tot de volwassen bot die weer eitjes gaat leggen. Hiermee is de cyclus rond.

- **Stippelmot** (op meidoorn) Stippelmotten of spinselmotten, zijn een familie van motten in de orde Lepidoptera. De bijna 100 soorten komen vooral in de tropen voor. De larven hebben de neiging gemeenschappelijke webben te spinnen. Hierin vindt ook de verpopping plaats. Dit spinsel is vrij taai en biedt daardoor enige bescherming tegen vijanden. Er is bij deze gemeenschappelijke spinsels echter niet of nauwelijks sprake van staatvorming, de vlinders gaan direct na het verpoppen individueel hun weg. Sommige soorten vormen een plaag in de landbouw, de bosbouw en de tuinbouw. Sommige van de volwassen exemplaren hebben een aantrekkelijk uiterlijk.

- **Lievenheersbeestje** (pop)

- **Rosenkever** = bladsprietkever

- **Gehakkelde aurelia** (*Polygonia c-album*) is een dagvlinder uit de familie Nymphalidae, de vossen, parelmoervlinders en weerschijnvlinders. De vleugel varieert in lengte tussen de 20 en 26 millimeter. De vlinder komt in vrijwel heel Europa voor en is een bewoner van bosranden en open plekken in het bos. De vlinders voeden zich niet alleen met nectar, maar ook met het sap van rottend fruit.

- **Graswants**

- **Langpootmug** Zijn verschillende soorten uit verschillende families, de bekendste is de familie Tipulidae. Soorten uit andere families (*Cylindrotominae*, *Limoniinae*) worden echter ook langpootmug genoemd en hebben een vergelijkbare bouw en levenswijze. De drie families worden soms ook wel als onderfamilies gezien. Tot de langpootmuggen behoren meer dan 14.000 soorten. De volwassen langpootmuggen eten niet of alleen een beetje nectar en leven maar enkele dagen om te paren. Ze zijn meestal nachtactief en worden aangetrokken door licht.

- **Kniptor** met rode dekschilden. De naam dankt deze kever aan het vermogen om liggend op de rug omhoog te springen met een knapje of tikje. Bij het neerkomen zal hij dan soms op de buik landen. Het is ook een techniek die gebruikt wordt bij beetpakken waardoor de aanvaller soms zal schrikken en het dier laten vallen. De larve van de kniptor heet ritnaald en kan grote schade aan gewassen toebrengen.

Zevenstippelig lieveheers-beestje(*Coccinella septempunctata*)

Voedt zich met vele bladluisoorten waaronder vele die schadelijk zijn op vruchtbomen en groenten, maar ook larven van bladhaantjes en thrips worden gegeten. Zeer algemeen soms massaal langs de stranden.

Dit exemplaar gedetermineerd met het boekje: Veldeterminatietabel voor de Lieveheersbeestjes in België. INBO Jean Ives Baugnée

Wants (*Korius Marginatus*) of zuringwants

- **Roomvleklieveheersbeestje** (*Calvia quatuordecimguttata*)

- **Sluipvlieg** (oranje) De meeste soorten **sluipvliegen** behoren tot de familie van de Tachinidae (Diptera). Met meer dan 8000 beschreven soorten is deze familie een van de grotere vliegenfamilies. De soorten kunnen onderling erg verschillen: sommige lijken veel op de gewone huisvlieg, anderen hebben oppervlakkig het uiterlijk van wespen of zweefvliegen (zie en:Tachinid).

De volwassen vliegen voeden zich met honingdauw en nectar; de larven zijn altijd parasitair in de larven of poppen van vlinders, kevers, sprinkhanen en andere insecten. Bij sommige soorten worden de eieren direct op het lichaam van de gastheer gelegd. De larfjes komen bijna onmiddellijk uit en boren zich naar binnen. Andere soorten leggen het ei via een wondje in het lichaam van de gastheer. Weer anderen leggen eieren van heel klein formaat en in enorme hoeveelheden op het substraat in de buurt van de gastheer. De eieren komen uit zodra de gastheer ze inslikt en de larfjes boren zich door de darmwand naar binnen.

Sluipvliegen zijn over het algemeen zeer nuttige insecten. Er zijn heel wat soorten die parasitoïde zijn van plaaginsecten en die daarom in biologische bestrijdingsprogramma's gebruikt worden. Enkele soorten zijn echter schadelijk en worden in India en andere Aziatische landen als een ware plaag van de zijdeproductie gezien, met name *Exorista bombycis* (=E. sorbillans) die zijderupsen belaagt.

- Net vóór de regen klaar. Applaus voor Noby.---

Sammenstelling: 6-10-08 hug

insecten 25-5-8.doc
